

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ
INSTITUTAS

POLITIKOS MOKSLŲ BAKALAURO PROGRAMA

GINTAUTĖ BUTKEVIČIŪTĖ

IV kurso studentė

**EKOLOGINĖS MIGRACIJOS RĖMINIMAS: IPCC
ATVEJIS**

BAKALAURO DARBAS

Darbo vadovas: dr. Vilius Mačkinis

Vilnius, 2020

BAKALAURO DARBO PRIEŠLAPIS

Bakalauro/magistro darbo vadovo/ės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....

(data)

.....

(v., pavardė)

.....

(parašas)

Bakalauro/magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data)

.....

(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Bakalauro/magistro darbo recenzentas/ė:

.....

(v., pavardė)

Bakalauro/magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Butkevičiūtė G. Ekologinės migracijos rėminimas: IPCC atvejis: Politikos mokslų specialybės, bakalauro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas V. Mačkiniš. - 2020. - 42p.

Reikšminiai žodžiai: ekologinė migracija, migracija, ekologinis pabėgėlis, IPCC, rėminimo teorija, kokybinė turinio analizė.

Šiame darbe nagrinėjamas ekologinės migracijos suvokimas IPCC Vertinimo Ataskaitose 1990-2019 m. Analizė atliekama remiantis rėminimo teorija. Darbe naudojamos dvi kokybinės turinio analizės prieigos - konvencinė ir tiesioginė. Tiesioginė prieiga leidžia tirti duomenis per jau išskirtus rėmus, tuo tarpu konvencinė leidžia iš duomenų identifikuoti naujus. Pasitelkiant šias prieigas analizuojama, kaip ekologinės migracijos konceptas rėminamas visose penkiose Vertinimo Ataskaitose bei Papildančios Ataskaitose.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas darbas „*Ekologinės migracijos rėminimas: IPCC atvejis*“:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Gintautė Butkevičiūtė

(parašas)

Įvadas	6
1. Teorinis pagrindas	11
2. Metodologija	14
2.1. Kokybinė turinio analizė	14
<i>2.1.1. Tiesioginė (dedukcinė) turinio analizė</i>	<i>14</i>
<i>2.1.2. Konvencinė (indukcinė) turinio analizė</i>	<i>15</i>
2.2. Keturi ekologinės migracijos rėmai	16
<i>1.2.1 Aukos rėmas</i>	<i>16</i>
<i>1.2.2. Grėsmės saugumui rėmas</i>	<i>17</i>
<i>1.2.3. Adaptyvaus agento rėmas</i>	<i>17</i>
<i>1.2.4. Politinio subjekto rėmas</i>	<i>18</i>
2.2. Šaltinių pasirinkimas	18
2.3. Duomenų atranka	19
3. Ekologinės migracijos rėminimas IPCC	20
3.1. Dedukcinė duomenų analizė pagal keturis rėmus	20
<i>3.1.1. Pirmoji Vertinimo Ataskaita ir Papildančiosios Ataskaitos (1990-1992 m.)</i>	<i>21</i>
<i>3.1.2. Antroji Vertinimo Ataskaita (1995 m.)</i>	<i>22</i>
<i>3.1.3. Trečioji Vertinimo Ataskaita (2001 m.)</i>	<i>22</i>
<i>3.1.4. Ketvirtoji Vertinimo Ataskaita (2007 m.)</i>	<i>23</i>
<i>3.1.5. Penktoji Vertinimo Ataskaita (2013-2014 m.)</i>	<i>23</i>
3.2. Indukcinė duomenų analizė	26
<i>3.2.1. Pirmoji Vertinimo Ataskaita ir Papildančiosios Ataskaitos (1990-1992 m.)</i>	<i>26</i>
<i>3.2.2. Antroji Vertinimo Ataskaita (1995 m.)</i>	<i>27</i>
<i>3.2.3 Trečioji Vertinimo Ataskaita (2001 m.)</i>	<i>29</i>
<i>3.2.4 Ketvirtoji Vertinimo Ataskaita (2007 m.)</i>	<i>30</i>
<i>3.2.5. Penktoji Vertinimo Ataskaita (2013-2014 m.)</i>	<i>31</i>
Išvados	34
Literatūros sąrašas	36
Priedas nr. 1	40
Summary	41

Ivadas

Ekologija, klimato kaita ir visos su tuo susijusios problemos - kelios labiausiai šiomis dienomis linksniuojamų temų. Kasdieniame gyvenime vis dažniau išgirstame žodžių junginį „zero waste“, prekybos centrai atsisako plastiko maišelių, įstatymai uždraudžia naudoti plastmasinius šiaudelius. Klimato kaita ir į ją atsižvelgiant kuriama politika užima ir dalį tarptautinės darbotvarkės. Visame pasaulyje reikšminga dalis organizacijų dirba išskirtinai su klimato kaita ir jos keliamomis problemomis, tarp jų ir Tarpvyriausybėnė Klimato Kaitos Komisija (angl. *Intergovernmental Panel on Climate Change*, IPCC). Pasaulinė meteorologijos organizacija (angl. *The World Meteorological Organization*, WMO) ir Jungtinių Tautų Aplinkos apsaugos programa (angl. *The United Nations Environment Programme*, UNEP) įkūrė IPCC 1988-aisiais. IPCC apjungia vyriausybes valstybių, kurios priklauso Jungtinėms Tautoms arba WMO, ir yra suskirstytas į tris Darbo Grupes (angl. *Working Groups*) bei Specialiąją Darbo Grupę (angl. *Task Force*). Darbo Grupė I rūpinasi fiziniu mokslu apie klimato kaitą, tuo tarpu Darbo Grupė II vertina klimato kaitos pokyčius. Darbo Grupė III dirba su klimato kaitos švelninimu, o Specialioji Darbo Grupė yra atsakinga už metodologiją, kuria galima matuoti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą bei pašalinimą nacionaliame lygmenyje.¹ Per savo gyvavimo laikotarpį IPCC išleido penkias Vertinimo Ataskaitas (angl. *Assessment Reports*) bei šiuo metu dirba ties šešta. Kiekvienais metais IPCC mokslininkai peržiūri didžiulius kiekius informacijos ir pateikia išsamią santrauką apie tai, kas yra žinoma apie klimato kaitą, jos poveikį ir ateities rizikas bei kaip adaptacija ir švelninimas gali sumažinti tas rizikas. Šios ataskaitos ir yra pagrindinis IPCC tikslas – jomis yra siekiama parūpinti vyriausybėms mokslinės informacijos, kuria jie galėtų naudotis kurdami klimato politiką. IPCC ataskaitos taip pat yra itin svarbios tarptautinėse derybose dėl klimato kaitos.² Tai reiškia, kad vyriausybės kuria ir derina klimato politiką atsižvelgdamos į tai, ką sako IPCC ataskaitos. Jei specifinė problema bus išryškinta, ar, kitu atveju, nuslopinta minėtose ataskaitose, tai galimai atsispindės ir vyriausybių darbotvarkėje. Todėl svarbu tiksliai žinoti, kas yra problema ir kokie yra jos mastai - kitu atveju gali kilti atitinkamų problemų, tokių kaip neteisingas ribotų išteklių paskirstymas, klaidingas padėties rimtumo įvertinimas bei galimas spekuliacijavimas padėtimi pristatant ją optimistiškai arba aliarmistiškai.

¹ The Intergovernmental Panel on Climate Change, <<https://www.ipcc.ch/about/>> [žiūrėta 2020.03.18]

² The Intergovernmental Panel on Climate Change, <<https://www.ipcc.ch/about/>> [žiūrėta 2020.03.18]

Kol didelė dalis klimato kaitos problemų/pasėkmių yra analizuojamos ne vienerius metus ir apie jas yra sukauptas didelis žinių bagažas, kai kurioms problemoms tyrimų dar vis trūksta. Iki šiol ne iki galo apibrėžta problema yra ekologinė migracija. 1985-aisiais Essam El-Hinnawi pristatė Jungtinėms Tautoms ataskaitą, kuriai atsiradus buvo pradėta akademinė diskusija dėl termino „aplinkos pabėgėlis“ (angl. *environmental refugee*).³ Akademinė literatūra, kalbanti apie būtinybę apibrėžti ekologinę migraciją arba bandanti ją apibrėžti, yra gana plati. Rinkti informaciją apie ekologinę migraciją yra sudėtinga – nesant vieno konkretaus termino bei vienos definicijos yra lengva pasiklysti raktinių žodžių gausoje. Šiandien reiškiniui, numatančiam migravimą dėl ekologinių priežasčių, vienaip ar kitaip apibūdinti pasirenkami šie terminai: ekologinis migrantas (būtent šis terminas dėl patogumo ir populiarumo yra naudojamas šiame darbe), ekologinis pabėgėlis, klimato migrantas, klimato pabėgėlis, ekomigrantas, klimato perkeltas asmuo, ekologijos perkeltas asmuo, maišytas ekologinis migrantas, ekomigrantas. Esant terminų gausai atsiranda neaiškumų, kadangi „pabėgėlis“ ir „migrantas“ turi skirtingas konotacijas. Vienas iš didžiausių akademinų ginčų ekologinės migracijos tema - kaip išties turėtų vadintis dėl ekologinių priežasčių gyvenamą vietą keičiantis asmuo. Didelė dalis akademikų atspirties tašku laiko 1951-tųjų Ženevos konvenciją, kurioje pirmą kartą buvo oficialiai apibrėžtas terminas „pabėgėlis“ – tai asmuo, kuris yra (ar gali būti) „persekiojamas dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių įsitikinimų“ ir jis yra „už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba bijo naudotis tos šalies gynyba; arba neturėdamas atitinkamos pilietybės ir būdamas už šalies, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, ribų dėl tokių įvykių negali ar bijo į ją grįžti.“⁴ Reaguojant į oficialų pabėgėlio apibrėžimą, autoriai palaiko kelias pozicijas. Thomas Faist ir Jeanette Schade teigia, kad ekologiniai migrantai oficialiai nėra pripažįstami pabėgėliais pagal Ženevos konvenciją, todėl naudoti žodį pabėgėlis būtų teisiškai netinkama. Jungtinėms Tautoms atsisakius naudoti terminus „klimato pabėgėlis“ bei „ekologinis pabėgėlis“ ar praplėsti Ženevos Konvenciją, literatūroje išauga įvairių „klimato migrantas“ variacijų naudojimas. Visgi, žodis „pabėgėlis“ dažnu atveju gali būti naudojamas vien tam, kad pabrėžtų situacijos kritiškumą.^{5 6}

³ Thomas Faist, and Jeanette Schade. „*Disentangling migration and climate change*“. Dordrecht: Springer, 2013, 5.

⁴ 1951 m. liepos 28d. Ženevos Konvencija dėl pabėgėlių statuso // *Valstybės žinios*, 1997-02-07, Nr. 12-227

⁵ Thomas Faist and Jeanette Schade, 2013.

⁶ Ane Louise Toft Rud, „From climate refugees to economic migrants-EU’s discursive framing of climate-induced migration and displacement.“ Magistro darbas, NTNU, 2018.

Tuo tarpu, Jessica B. Cooper teigia, kad Ženevos konvencijos apibrėžimas yra pavojingai pasenęs. Norint atitikti pabėgėlio apibrėžimą pagal konvenciją, turi būtinai patenkinti du reikalavimus:

1. būti persekiojamu valdžios;
2. būti persekiojamu dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių pažiūrų;

Autorė teigia, kad ekologiniai migrantai atitinka esamus reikalavimus ir turėtų gauti pabėgėlio statusą. Teigiama, kad ekologiniai pabėgėliai yra persekiojami valdžios, nes valdžios vedama politika veda prie ekologinių nelaimių, o tai veda prie ekologinės migracijos. Ekologiniai migrantai taip pat atitinka ir antrąjį reikalavimą - priklauso tam tikrai socialinei grupei, kuri yra sudaryta iš asmenų, kuriems trūksta politinės galios saugant savo aplinką.⁷ Tuo tarpu kiti tyrėjai atsiriboja nuo Ženevos konvencijos. Vietoje termino „pabėgėlis“ taip pat dažnai naudojamas terminas „migrantas“. Pasak Jungtinių Tautų Žmogaus teisių tarybos (UNHCR), „migrantas“ nėra apibrėžtas tarptautinėje teisėje ir yra naudojamas įvairiai. Tradiciškai žodis „migrantas“ reiškia savanorišką, pasirinktinę migraciją.⁸ Visgi, ekologinė migracija dalies akademikų požiūriu nėra savanoriška. El-Hinnawi ekologinius pabėgėlius apibrėžia kaip: „žmones, kurie buvo priversti palikti savo tradicines buveines laikinai arba visam laikui dėl žymaus aplinkos trikdžio (natūralaus ir/ar žmogaus sukkelto), kuris pastatė į pavojų jų egzistavimą ir/ar rimtai paveikė jų gyvenimo kokybę. „Žymus aplinkos trikdys“ šiuo atveju reiškia bet kurią fizinį, cheminį ar biologinį pokytį ekosistemoje (arba resursuose), kuris padaro jį (visam laikui ar laikinai) nepakankamą palaikyti žmogaus gyvenimą.“⁹ Toliau El-Hinnawi pateikė tam tikrą ekologinių migrantų tipologiją:

1. Laikiniai dislokuotieji dėl nelaimių (natūralių arba antropogeninių);
2. Visam laikui dislokuoti dėl drastiškų aplinkos pokyčių, tokių kaip užtvankų statymas;
3. Migruojantys dėl palaipsniui blogėjančių aplinkos sąlygų.

Papildanti, tačiau siauresnė kategorija - žmonės, kuriems teko persikelti, nes jų aplinka buvo paveikta karinių veiksmų.¹⁰ Labiau išplėtotą, tačiau gana artimą apibrėžimą siūlo Nicole Marshall – keturių kategorijų konceptualizaciją dėl ekologinių priešasčių perkeltiems asmenims:

⁷ Jessica B. Cooper, Cooper, *Environmental refugees: Meeting the requirements of the refugee definition* NYU *Envtl. LJ* 6, 1997, 480.

⁸ UNHCR, „Emergency Handbook“. < <https://emergency.unhcr.org/entry/44937/migrant-definition> > [Žiūrėta 2020 03 10]

⁹ Laura Story Johnson, *Environment, security and environmental refugees*. *Journal of Animal & Environmental Law*, 1(2), 2010, 222-248.

¹⁰ Ten pat.

1. Primygtinai dėl aplinkos sąlygų perkelti žmonės - visam laikui ir neginčijamai (dėl antropogeninių klimato pokyčių perkelti (arba perkeliama)) asmenys. Minimi pokyčiai nėra natūralūs ir bent dalinai gali būti siejami su žmonių veikla (ypač industrializuotų valstybių).
2. Dėl aplinkos sąlygų per priespaudą perkelti žmonės - rezultatas lėto, bet niokojančio antropogeninio klimato pokyčio. Tai didžiausią žmonių grupę apimanti kategorija.
3. Laikiniai dėl aplinkos sąlygų perkelti žmonės - iš esmės dėl katastrofiško klimato įvykio (uragano, cunamio ir pan.) laikinai perkelti asmenys.
4. Dėl žmogaus kaltės pakitusių aplinkos sąlygų perkelti žmonės - tai asmenys, turėję apleisti savo namus dėl kitų žmonių sukulto aplinkos išteklių konflikto.

N. Marshall taip pat mini vieną itin svarbią priežastį įtvirtinti oficialų apibrėžimą - be jo ekologiniai migrantai negali pretenduoti į apsaugą, pagalbą ir teises.¹¹ Lyginant su kitais populiariais apibrėžimais, pastaruosius galima vadinti ganėtinai plačiais. Dalis akademinėjų darbų remiasi Tarptautinės Migracijos Organizacijos pateiktu apibūdinimu: „ekologiniai migrantai yra žmonės ar žmonių grupės, kurie yra priversti arba pasirenka palikti savo nuolatinius namus laikinai arba visam laikui ir kraustosi šalies viduje arba į užsienį dėl staigių arba progresyvių pokyčių aplinkoje, kurie neigiamai paveikia jų gyvenimus ar gyvenimo sąlygas.“¹² Įsigilinus į pateiktą apibrėžimą tampa aišku, kad jis yra per platus (inclusive). Nėra pateikiama jokia klasifikacija, nėra paaiškinta, kokie aplinkos veiksniai yra laikomi arba nelaikomi pakankamais pokyčiais.

Ane Louise Toft Rud teigia, kad tinkami terminai yra būtini norint suprasti migraciją bei kurti efektyvią politiką jos atžvilgiu. Savo tyrime ji nagrinėja, kaip Europos Sąjungoje yra reminama klimato sukelta migracija ir perkėlimas. Pasinaudodama rėminimo teorija ir diskurso analize ji aiškinasi, kaip keitėsi EU diskursas bėgant metams. Iš tyrimo aiškėja, kad bėgant laikui EU diskursas keitėsi - pradžioje ekologinis pabėgėlis buvo suprantamas ganėtinai plačiai - žmogus, kuris turėjo persikelti dėl to, kad žmonijos veiksmai neigiamai paveikė jo aplinką. Vėliau tik aiškūs ir tiesioginiai klimato kaitos efektai rėminami kaip ekologinės migracijos priežastys.¹³ Panašų, tačiau metodologiškai kitokį tyrimą atliko Moa Berglund. Ji pasirinko tyrinėti, kokie yra EU ir UN problemų apibrėžimai ir siūlomi sprendimai klimato paveiktos migracijos debatuose. Minėtame

¹¹ Nicole Marshall. "Politicizing Environmental Displacement: A Four-Category Approach to Defining Environmentally Displaced People." *Refugee Review: Reconceptualizing Refugees and Forced Migration in the 21st Century* 2(1), 2015, 96-112.

¹² International Organisation of Migration. Note, Discussion. "Migration and the Environment." *Ninety-Fourth Session* 1, 2007.

¹³ Ane Louise Toft Rud.

darbe pristatomas naujas terminas - „klimato pokyčių sukeltas perkėlimas (angl. *climate change induced displacements*, CCIDs)”. Tyrime teigiama, kad abi organizacijos siekė palaikyti *status quo* (t.y. nekeisti tarptautinės teisės, kuri turėtų spręsti ekologinės migracijos klausimą). Tačiau apibūdinant klimato paveiktą judėjimą nebuvo sutarimo tarp to, ar tas judėjimas yra priverstinis, savanoriškas, ir priverstinis, ir savanoriškas ar nei toks, nei toks.¹⁴ Nagrinėti didesnę veikėjų spektrą pasirinko Hedda Ransen-Cooper, kuri kartu su kitais tyrėjais išskyrė ekologinių migrantų rėminimo tipologiją. Straipsnyje išskiriami „aukos”, „grėsmės saugumui”, „adaptyvaus agento” bei „politinio subjekto” rėmai bei tam tikroms organizacijoms ir tarptautinio lygio veikėjams priskiriamas dominuojantis rėmas. Ataskaitoje IPCC priskiriamas rėmas - „grėsmė saugumui”. Tačiau jau pačioje ataskaitoje pripažįstama, kad jų tekstų peržiūra buvo „labiau visapusiška nei išsami, platesnė negu gilesnė”.¹⁵ Tyrime nagrinėti ne visi IPCC tekstai - peržiūra nurodoma nuo 2000-ųjų, nors iki tol IPCC jau buvo išleidę dvi Vertinimo Ataskaitas.¹⁶ Taigi, aptartas literatūros laukas leidžia kelti **darbo problemą**: apžvelgti tyrimai rodo, kad dėl oficialaus ekologinės migracijos termino ir jo apibrėžimo sutarimo nėra, tačiau IPCC ataskaitose politikos formuotojams pateikiama informacija ir ekologinės migracijos klausimais, tokiu būdu formuojant tam tikrą ekologinės migracijos supratimo lauką. Dėl politinės šios informacijos reikšmės svarbu suprasti, kokią ekologinės migracijos sampratą formuoja IPCC, įrėmindama ekologinės migracijos problematiką ir kaip kinta šios sampratos reikšmės. Egzistuojantys tyrimai IPCC formuojamą ekologinės migracijos sampratą per problematikos įrėminimą analizuoja tik iš dalies, neapimdami viso pokyčio laike ir palikdami dalį ekologinės migracijos sampratos reikšmių, todėl šiuo bakalauro darbu siekiama šiuos tyrimus papildyti keliant tyrimo klausimą: kaip IPCC Vertinimo Ataskaitose yra rėminama ekologinė migracija 1990-2019 m.?

Šio **darbo tikslas** yra išsamiai išnagrinėti vyraujančią rėminimą Vertinimo Ataskaitose visu IPCC gyvavimo laikotarpiu. **Tyrimo objektu** pasirinktos penkios IPCC Vertinimo Ataskaitos bei 1992-ųjų Papildančiosios Ataskaitos. IPCC atvejis pasirinktas dėl jau minėtų priežasčių - jų ataskaitos yra skirtos politikos kūrėjams, kas reiškia, kad tai, kaip ataskaitose pristatomi ekologiniai migrantai gali turėti reikšmingą įtaką kuriamai politikai. Nors pats IPCC neturi teisinių paskatų, t.y.

¹⁴ Moa Berglund, *Refugees, Migrants or Displaced People?: A framing analysis of EU and UN problem definitions and advocated solutions in the debate on climate change induced displacement*. Bakalauro darbas, Uppsala Universitet, 2019.

¹⁵ Hedda Ransen-Cooper, et al. "Being (s) framed: The means and ends of framing environmental migrants." *Global Environmental Change* 35, 2015, 106-115.

¹⁶ Ten pat, 108.

ten dėstomas informacinio pobūdžio turinys, jie pateikia mokslinį vertinimą, kuris iš esmės yra žinių apie klimato kaitą pagrindas politikos formuotojams.¹⁷ Egzistuoja tarpusavio sutarimas tarp beveik visų IPCC komentatorių bei kritikų - IPCC turi ryškią įtaką kalbant apie žinių apie klimato kaitą pildymą ir kuriamą atitinkamą politiką.¹⁸ Tai reiškia, jog yra svarbu tirti, kaip IPCC suvokia ir pateikia tokią neapibrėžtą problemą kaip ekologinė migracija, nes apibrėžimas gali daryti reikšmingą įtaką būsimos politikos formavimui. Darbo tikslui pasiekti bus įgyvendinami šie **uždaviniai**:

1. Remiantis rėminimo teorija, išskirti pagrindinius rėmų atpažinimo kriterijus ir aptarti jau egzistuojančius ekologinės migracijos rėmus;
2. Pristatyti pagrindinius šio darbo analizės įrankius - kokybinę turinio analizę ir du jos tipus: konvencinę ir tiesioginę;
3. Pasitelkus tiesioginės turinio analizės metodą identifikuoti, kurias IPCC Vertinimo Ataskaitų dalis apima anksčiau išskirti ekologinės migracijos rėmai;
4. Pasitelkus konvencinę turinio analizę išanalizuoti likusias IPCC Vertinimo Ataskaitų dalis, kurių negalima priskirti egzistuojantiems ekologinės migracijos rėmams;
5. Išanalizuoti, kaip IPCC rėmino/rėmina ekologinę migraciją;

Darbas padalintas į tris dalis. Pirmojoje dalyje pristatomas darbo teorinis pagrindas - rėminimo teorija. Antrojoje dalyje aprašoma metodologija: apibūdinama kokybinė turinio analizė ir jos tipai, aptariami dedukcinis ir indukcinis analizės metodai, pažymimas tyrimo validumas, patikimumas ir ribotumas, paaiškinama duomenų atranka. Trečiojoje dalyje analizuojama, kaip IPCC rėmina ekologinę migraciją, pateikiami tyrimo rezultatai.

1. Teorinis pagrindas

Rėminimo teorijos pradininkas - Erving Goffman - teigia, jog žmogus pasaulį supranta ir interpretuoja per pirminius „rėmus“. Mūsų kasdieniame gyvenime rėmus galima skirstyti į natūralius ir socialinius. Natūralūs rėmai atpažįsta įvykius kaip vykstančius natūraliai, veikėjų interpretacijos jų nekeičia. Socialiniai rėmai, skirtingai nuo natūralių, konstruojami su tam tikra veikėjo intencija. Tai, kokio tipo rėmas yra naudojamas, leidžia nupasakoti įvykį, kuriam jis

¹⁷ Rajendra K. Pachauri, "Climate change and its implications for development: the role of IPCC assessments." 2004.

¹⁸ Hulme, Mike, and Martin Mahony. "Climate change: What do we know about the IPCC?." *Progress in Physical Geography* 34(5), 2010, 705-718.

taikomas.¹⁹ Kaip teigia D. Chong ir J. N. Druckman, pagrindinė rėminimo teorijos prielaida yra ta, kad į problemą galima žiūrėti iš įvairių perspektyvų ir jai galima suteikti skirtingas reikšmes ir svarbą. Šiuo atveju rėminimas reiškia procesą, kurio metu žmonės konceptualizuoja problemą ar pergalvoja savo nuomonę apie problemą.²⁰ Mayer N. Zald rėmus apibūdina kaip specifines metaforas, simbolines reprezentacijas, kuriomis naudojasi veikėjai, norėdami perteikti ar atvaizduoti elgesį arba įvykius juos vertinant, ir tuomet pateikti alternatyvius veiksmų būdus.²¹ Tuo tarpu Michael Barnett, atsispirdamas nuo šio apibrėžimo, toliau aiškina, kad veikėjai strategiškai „įdarbina“ rėmus tam, kad galėtų interpretuoti problemas, kurti tam tikrą bendrą pasaulio suvokimą, naudoti sentimentus kaip būdą mobilizuoti ir reguliuoti socialinius veiksmus bei skirti galimus sprendimus esamai (sudėtingai) padėčiai. Autorius numato, jog rėmams yra būdingos dvi charakteristikos:

1. Veikėjai varžosi dėl galimybės rėminti atvejį. Tai, kaip tam tikras atvejis yra suprantamas, turi įtakos veiksmų mobilizacijai bei tolesnių veikėjų interesų patenkinimui.
2. Rėmai yra ypatingai svarbūs istorinių įvykių metu, kai susiduriame su esminiais kultūriniais prieštaravimais ir tarpusavyje besivaržančiomis ateities vizijomis.²²

Taigi, remiantis rėminimo teorine prieiga galima teigti, jog rėmai padeda veikėjams pristatyti ir išpopuliarinti tam tikras idėjas, taip kuriant jiems palankią pasaulėžiūrą. Vieša nuomonė dažnai priklauso nuo to, kaip elitas pasirenka rėminti atitinkamą problemą.²³ Pavyzdžiui, tokią kontroversišką problemą kaip abortų leidimas ar draudimas galima įrėminti vienaip, jei akcentuosime moters laisvę rinktis, ir visai kitaip, jei akcentuosime užsimezgasios gyvybės svarbą.

Pats rėminimo konceptas leidžia aprašyti komunikacinio teksto galią. Rėmų analizė parodo, kaip įtaką žmogaus sąmoningumui yra paveikta informacijos pateikimo. Rėminimas iš esmės apima atrinkimą (angl. *selection*) ir paryškirimą (angl. *salience*). Rėminti reiškia atrinkti kai kuriuos realybės aspektus ir juos paryškinti tekste taip, kad iškeltų tam tikrą problemos apibrėžtį, priešasčių

¹⁹ Erving Goffman, *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Boston, Northeastern University Press edition, 1986.

²⁰ Dennis Chong, James N. Druckman, „Framing theory.“ *Annual Review of Political Science*, 10, 2007. 103-126.

²¹ Mayer N. Zald. „Culture, ideology, and strategic framing.“ *Comparative perspectives on social movements: Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*, 1996, 261-274.

²² Barnett, Michael. "Culture, strategy and foreign policy change: Israel's road to Oslo." *European Journal of International Relations* 5(1), 1999, 5-36.

²³ Dennis Chong, James N. Druckman.

interpretavimą, moralinį vertinimą ir/arba sprendimo būdą.²⁴ Robert M. Entman teigia, kad rėminimą galėtume apibrėžti kaip bruožų atrinkimą ir pabrėžimą tam tikruose įvykiuose, problemose bei ryšių tarp jų kūrimą. Visa tai atliekama norint įteigti tam tikrą interpretaciją, vertinimą ir/ar sprendimą. R. Entman tyrime yra pateikiama rėmų klasifikacija - jie suskirstyti į procedūrinius (angl. *procedural*) bei substanyvinius (angl. *substantive*). Šiuo atveju darbe aktualūs yra substanyviniai rėmai. Apibūdinant politinius įvykius, problemas ir veikėjus, substanyviniai rėmai privalo turėti bent dvi iš žemiau pateiktų pagrindinių funkcijų:

1. Pasekmės arba sąlygos yra apibrėžiamos kaip problemos;
2. Identifikuojamos priežastys;
3. Pateikiamas moralinis vertinimas;
4. Numatomos tam tikros situacijos gerinimo priemonės ar sprendimo būdai.²⁵

Taigi, rėmai apibrėžia problemas - nusprendžia, kaip veikėjas elgiasi – su kokiomis pasekmėmis ar kaštais susiduria; atranda priežastis – atpažįsta galias, sukuriančias problemą; vertina per moralinę prizmę – vertina veikėjus ir jų įtaką; siūlo sprendimus – teikia ir pateisina problemos sprendimo būdus. Tokias rėminimo funkcijas galima rasti net ir viename sakinyje, nors likusioje teksto dalyje tokių nebus. Kaip ir minėta, rėmas tam tikrame tekste nebūtinai turės visas keturias funkcijas.²⁶

Rėmai komunikacijos procese randami bent keturiose erdvėse: komunikatoriuje, tekste, gavėjuose, kultūroje. *Komunikatoriai* sąmoningai ar nesąmoningai padaro rėminančius sprendimus, kai sprendžia ką pasakyti, vedami rėmų, kurie sudaro jų įsitikinimo sistemą. *Tekstas* savyje turi rėmus, kurie yra išreikšti raktiniais žodžiais, frazėmis, stereotipiniais vaizdiniais, specifinės sakinių struktūros buvimu arba trūkumu tekste. *Gavėjams* rėmai daro įtaką, kuri gali (ne)atspindėti rėmų tekste ar tų, kuriuos pateikė komunikatorius. *Kultūra* yra sancaupa bendrai taikomų rėmų, t.y. tai, ką galvoja didžioji dalis socialinės grupės. Rėminimas visose keturiose erdvėse susideda iš panašių funkcijų: atrinkimo ir paryškimo ir tų paryškintų elementų naudojimo tam, kad sukurtų argumentą dėl problemos ir jos priežasčių, vertinimo ir/ar sprendimo.²⁷ Remiantis R. Entman, rėmus tekste galima išskirti, kai nutariama, kad jie pasižymi bent dviem iš anksčiau išvardytų funkcijų, pavyzdžiui: nustato priežastis ir pateikia tam tikrą moralinį vertinimą.

²⁴ Robert M. Entman, "Framing: Toward clarification of a fractured paradigm." *Journal of communication* 43 (4), 1993, 51-58.

²⁵ Robert M. Entman, *Projections of power: Framing news, public opinion and U.S. foreign policy*. University of Chicago Press, 2004, 5.

²⁶ Robert M. Entman, "Framing: Toward clarification of a fractured paradigm."

²⁷ Ten pat.

2. Metodologija

2.1. Kokybinė turinio analizė

Atsižvelgiant į tyrimo tikslą - išsiaiškinti, kaip IPCC suvokia/pateikia ataskaitose ekologinę migraciją ir jos priežastis, analizei atlikti buvo pasirinkta kokybinė turinio analizė. Turinio analizės tikslas yra komunikacinės medžiagos (originaliai iš žiniasklaidos) sisteminis nagrinėjimas. Tai neprivalo būti išimtinai tekstai - turinio analizę galima atlikti audio ar vaizdo įrašams, nuotraukoms ir kita. Svarbiausia yra tai, kad medžiaga būtų užfiksuota ar įrašyta.²⁸ Įprastai turinio analizė skirstoma į kokybinę arba kiekybinę, tačiau Hsiu-Fang Hsieh Sarah E. Shannon pristato kokybinės turinio analizės tipologiją ir kaip galimus naudoti nurodo tiesioginės bei konvencinės turinio analizės tipus.

2.1.1. Tiesioginė (dedukcinė) turinio analizė

Tam tikrais atvejais egzistuojančios teorijos ar ankstesni tyrimai apie tam tikrą fenomeną yra neužbaigti arba gali būti patobulinami. Tokiu atveju yra naudojama tiesioginė turinio analizė. Jos tikslas yra patvirtinti arba praplėsti jau esamą teorinį modelį. Jau egzistuojanti teorija gali padėti numatyti, kokius kintamosios ar santykius tarp kintamųjų bus galima rasti duomenyse, tokiu būdu leisdamas sudaryti pirminę kodavimo sistemą. Ši turinio analizės panaudojimo technika dėl savo pobūdžio dar vadinama dedukcine. Naudojant jau egzistuojančią teoriją (ar ankstesnius tyrimus) galima identifikuoti raktinius konceptus ar kintamuosius, ir remiantis jais sudaryti pirmines kategorijas kodavimui. Šios kategorijos tuomet yra papildomos operacionalizuotais apibrėžimais. Tiesioginėje turinio analizėje galima naudoti strategiją – analizė pradedama jau turint iš anksto apibrėžtus kodus. Atliekant tokią analizę galima rasti įrodymus, kurie pagrindžia arba paneigia teoriją, o tai yra pagrindinė šios prieigos stiprybė - jau egzistuojanti teorija gali būti paremta ir praplėsta.²⁹ Naudojant tokią prieigą galima analizuoti tekstą ieškant jau aprašytų rėmų bei juos išskyrus - sugrupuoti pagal kategorijas. Svarbu paminėti, kad, naudojantis dedukcine turinio analize

²⁸ Flick, Uwe, Ernst von Kardoff, and Ines Steinke, eds. *A companion to qualitative research*. Sage, 2004, 266.

²⁹ Hsiu-Fang Hsieh ir Sarah E. Shannon. „Three approaches to qualitative content analysis.”, *Qualitative health research* 15(9), 2005, 1277-1288.

,neišvengiamai duomenys nagrinėjami šališkai - daug lengviau surasti teoriją pagrindžiančių nei jai prieštaraujančių teiginių.³⁰

2.1.2. Konvencinė (indukcinė) turinio analizė

Konvencinė turinio analizė dažniausiai naudojama tyrimuose, kurių tikslas yra aprašyti tam tikrą fenomeną. Tokio tipo tyrimo dizainas yra tinkamas tada, kai jau egzistuojanti fenomeno teorija ar jo tyrimai yra riboti.³¹ Pasitelkus šią priegią, pirmiausia analizuojama tyrimo medžiaga be išankstinių nuostatų ar kategorijų, adekvačias turinio dalis, raktinius žodžius, tendencijas ir kita pasižymint ir vėliau panaudojant struktūruojant kiekybinę tyrimo dalį.³² Kategorijos ir jų pavadinimai tarsi išplaukia iš duomenų.³³ Analizuojant medžiagą tokiu būdu atsiranda privalumas - gaunama tiesioginė informacija iš medžiagos, be primetamų, iš anksto nustatytų kategorijų ar teorinių perspektyvų.³⁴ Tai reiškia, kad tokia priegia leidžia rėmus atpažinti tiesiogiai duomenų analizės metu, sudaryti ir aprašyti naujas kategorijas.

Žemiau pateikiamoje lentelėje struktūrizuotai pateikiami abiejų turinio analizės tipų bruožai ir skirtumai:

Turinio analizės tipas	Nuo ko pradedamas tyrimas?	Kada nustatomi kodai ir raktiniai žodžiai?	Kodų ir raktinių žodžių šaltinis
Konvencinė turinio analizė	Stebėjimo	Kodai nustatomi atliekant duomenų analizę	Kodai kildinami iš duomenų
Tiesioginė turinio analizė	Teorijos	Kodai apsibrėžiami ir prieš, ir atliekant analizę	Kodai kildinami iš teorijos ar atitinkamų tyrimų rezultatų

1 Lentelė. *Turinio analizės tipai.*³⁵

³⁰ Ten pat, 1277-1288.

³¹ Ten pat, 1277-1288.

³² Nancy L. Kondracki, Nancy S. Wellman, and Daniel R. Amundson. "Content analysis: Review of methods and their applications in nutrition education." *Journal of nutrition education and behavior* 34.4, 2002, 224-230.

³³ Hsiu-Fang Hsieh ir Sarah E. Shannon, „Three approaches to qualitative content analysis,” 1279.

³⁴ Ten pat, 1280.

³⁵ Ten pat, 1286.

Tyrimui atlikti bus naudojami abu turinio analizės tipai. Pasitelkiant tiesioginę turinio analizę bus praplečiamas jau darytas tyrimas - Hedda Ransen-Cooper išskirti keturi ekologinės migracijos rėmai, aprašyti sekančioje dalyje, laikomi tyrimo kodais, pagal kuriuos bus analizuojamos visos šiuo metu prieinamos IPCC Vertinimo Ataskaitos. Kadangi dedukcinė prieiga leistų tik patvirtinti/paneigti anksčiau išskirtus rėmus, antroje tyrimo dalyje bus naudojamas indukcinis turinio analizės tipas, kuris leis rėmus identifikuoti be išankstinių nuostatų. Tokiu būdu atlikta analizė bus visapusiška, leis aiškiai suvokti, kaip IPCC pateikia ekologinės migracijos konceptą.

2.2. Keturi ekologinės migracijos rėmai

Rėminimas jau buvo pasirinktas kaip įrankis analizuoti ekologinės migracijos konceptualizavimą tarptautinėse organizacijose. Nagrinėjant ekologinę migraciją kaip konceptą Hedda Ransen-Cooper išskiria keturis naudojamus rėmus: aukos, grėsmės saugumui, prisitaikančio agento bei politinio subjekto. Šie keturi rėmai neturi itin griežtų, aiškių ribų, tad dažnai persidengia vienas su kitu. Pavyzdžiui, „aukos” ir „grėsmės saugumui” rėmus galima rasti tame pačiame šaltinyje, kalbančiame apie ekologinę migraciją.³⁶

1.2.1 Aukos rėmas

Aukos rėmas atsirado pirmiausiai ir dažnai jis buvo kurtas ir vedamas tarptautinių nevyriausybinių organizacijų, pristatant kenčiančio ekologinio migranto įvaizdį. Ekologinis migrantas čia vaizduojamas kaip pasyvus nukentėjęsysis, kuris buvo užkluptas nelaimės, pats sau padėti negali ir jam būtina užsienio finansinė, humanitarinė ar teisinė pagalba. Dažniausiai ekologinis migrantas vaizduojamas gyvenantis Globaliuose Pietuose, o Globali Šiaurė konstruojama kaip vienintelė gelbėtoja, kas iš esmės dar labiau didina skirtį „mes” prieš „jie”. Toks įvaizdis dažnai kuriamas sensacinga, ryškia kalba ar žiauriais vaizdais. Tokiu būdu „aukos” rėminimu yra siekiama sulaukti supratingumo, atkreipti dėmesį į problemą, paskatinti veiksmus.

³⁶ Hedda Ransen-Cooper, 108-111.

Nors ir turintis užuojautos ir rūpesčio elementų, šis rėminimas ribotai parodo visus ekologinės migracijos niuansus ir nėra patrauklus patiems ekologiniams migrantams.³⁷

1.2.2. Grėsmės saugumui rėmas

Taip pat ryškia kalba ir sensacingais vaizdais migrantai rėminami ir kaip grėsmė saugumui, tačiau pagrindinis skirtumas tarp jų yra nurodomi sprendimo būdai. Migrantų kaip grėsmės saugumui problemą siūloma spręsti saugant suverenitetą, kariniais būdais, o ne adresuoti ją kaip globalią, bendrą problemą užsienio politikai. Toks rėminimas numato, kad ekologinė migracija kelia įtampą dėl resursų ir tokiu būdu priveda prie konflikto. Šie konfliktai laikomi reikalaujančiais karinio įsikišimo (būtent šiaurinių valstybių). Tokio pobūdžio rėmas dažnai sutinkamas šiaurinių ekspertų grupių ir gynybos organizacijų ataskaitose, ir juo siekiama stiprinti gynybinę politiką. Tipinis tokio rėminimo žodynas susideda iš tokių frazių kaip: „plūstantys pabėgėliai” sukeliants „grėsmę nacionaliniam saugumui”; siekiant pažaboti grėsmę reikalinga, kad “kariuomenė imtųsi lyderiauti” spręsdama konfliktą, kylantį dėl „resursų trūkumo” ir dėl „iššūkių augimui (angl. *development*).” Šis rėmas yra legitimizuojamas per Šiaurės-Pietų saugumo ašį, kur tariamai racionali Šiaurė yra pozicionuojama kaip kontroliuojanti „chaotiškas” Pietų valstybes per karines intervencijas, augimą ir modernizaciją, o Šiaurės suverenumui numatoma kylanti grėsmė.³⁸

1.2.3. Adaptyvaus agento rėmas

Pastaruoju metu iškilo naujas požiūris į ekologinius migrantus kaip į adaptyvius agentus. Šiame rėme svarbu tai, kad migracija traktuojama ne kaip nepavykęs prisitaikymas, o kaip teigiama adaptacija. Tokio tipo rėminimas yra problemiškas: nors ir pristatoma, kad migracija galimai yra vienintelė išeitis prisitaikyti prie klimato kaitos, galimybė atnešti augimą bei miestų plėtimąsi, ir taip pat ilgalaikis sprendimas, visgi yra matoma ir daug negatyvių pasėkmių – pakankamos ir efektyvios pagalbos nesuteikimas migrantams, sumenkinta adaptacijos reikšmė.

³⁷ Ten pat, 110.

³⁸ Ten pat, 111.

1.2.4. Politinio subjekto rėmas

Siauriausiai nagrinėtas iš visų rėmų - ekologinio migranto kaip politinio subjekto rėmas. Nors šis rėmas yra apibrėžtas siauriau, iš esmės, jis reiškia, kad ekologiniai migrantai suprantami kaip politinę galią turinti grupė, kuri gali mesti iššūkį jau egzistuojančioms socioekonominėms sistemoms. Esminiai šio rėmo požymiai yra tai, kad jo naratyvas linkęs koncentruotis į resursų pasiekiamumą ir jų kontrolę, apsisprendimo teisę ir potencialių nelygybės, marginalizacijos ir neteisybės (socialinėse ar etninėse grupėse) problemų išryškinimą. Politiniai pasiūlymai, kylantys iš tokio rėmo, siektų pamatyti, kaip institucijos gali būti reformuojamos ir/arba naujos valdymo sistemos kuriamos tam, kad leistų ir migrantams, ir vietiniams turėti didesnę pasirinkimo galimybę savo sprendimuose (pvz., darbo teisėje, žemės reformose), prieigą prie adekvačių resursų ir geresnę prieigą prie sprendimų priėmimo proceso. Dirbantys su šiuo rėmu (suvokdami tai arba ne) yra linkę matyti ekologinės migracijos problemą kaip itin susijusią su dideliu politinių klausimų diapazonu.³⁹

Ši klasifikacija bus naudojama kaip kodų sistema pirmojoje analizės dalyje. Pasitelkiant dedukcinę turinio analizės prieigą, kiekvienoje Vertinimo Ataskaitoje bus ieškoma nurodytų rėmų siekiant patikrinti, ar iš tiesų IPCC ekologinius migrantus rėmina kaip „grėsmę saugumui“ kaip nurodyta Ransen-Cooper tyrime. Tokiu būdu dedukcinė analizė leis išryškinti pirmuosius rėmus, o indukcinė - peržiūrėti, ar išskirti keturi rėmai yra pakankami ekologiškai migracijai tirti.

2.2. Šaltinių pasirinkimas

Kaip minėta anksčiau, IPCC ataskaitos yra informacijos šaltinis apie klimato kaitą, jos priežastis, pasekmes, veiksnius ir įtaką, kuriamas politikams individualiu ir valstybiniu lygmeniu. Tyrimo šaltiniais pasirinktos penkios išleistos IPCC Vertinimo Ataskaitos bei 1992-ųjų Papildančiosios Ataskaitos. Visos ataskaitos yra prieinamos viešai, anglų kalba. Šios Vertinimo Ataskaitos yra pagrindinis IPCC mokslininkų darbo vaisius. Kiekviena Vertinimo Ataskaita susideda iš keturių dalių: visų trijų darbo grupių ataskaitų ir sintezės ataskaitos. Pirmoji Vertinimo Ataskaita išleista 1990-aisiais, paskutinė (penktoji) – 2013-2014-aisiais. Ataskaitos leidžiamos kas 5-7 metus (1990, 1995, 2001, 2007, 2013/2014). Jų apimtys palaipsniui didėjo, pirmoji ataskaita

³⁹ Ten pat, 112-113

(sudėjus visų darbo grupių ataskaitas ir sintezės ataskaitą) kiek viršijo tūkstantį puslapių, antroji buvo didesnė dvigubai, o vėlesnės jau viršijo 3 tūkstančius puslapių.⁴⁰

Iš esmės visų metų Vertinimo Ataskaitose analizuojamos panašios temos - kalbama apie šiltnamio ir kitas, klimatai veikiančias dujas, apie ateities prognozes (koks bus ateities klimatas), apie jūros lygio kilimą ir viską, kas su tuo susiję, apie klimato kaitos poveikį įvairioms sritims - agrikultūrai, miškininkystei, ekosistemoms, socioekonomikai, hidrologijai ir vandens resursams, žmonių įsikūrimui (settlement), energetikai, transportui, industriniam sektoriui, žmonių sveikatai, oro kokybei, pasaulio vandenynui ir pakrantėms, poveikį sezoniniam sniegui, ledui ir amžinajam įšalui ir kitoms. Ataskaitose taip pat teikiami siūlymai, kaip galima švelninti klimato kaitą ir jos pasekmes. Reikalinga paminėti, kad ekologinei migracijai nagrinėti nėra skirta plati erdvė – dažniausiai vos keletas pastraipų kiekvienoje ataskaitoje.⁴¹

Nors IPCC išleidžia ir Specialiąsias Ataskaitas, pastarųjų atradimai ir duomenys yra įtraukiami į Vertinimo Ataskaitas, tad tirti jas atskirai nėra reikšminga.⁴² Šiame darbe Vertinimo Ataskaitos pasirinktos kaip pagrindinis šaltinis dėl šių priežasčių:

1. Jose yra pateikiamos santraukos, skirtos, būtent, politikos formuotojams, o tai reiškia, kad tikslinė šių ataskaitų auditorija yra, būtent, jie.
2. Vertinimo Ataskaitose yra aprašoma mokslinio, techninio ir socio-ekonominio žinojimo apie klimato kaitą būklė (t.y. kiek iki šiol yra žinoma apie klimato kaitą), kaitos įtaka, rizikos ir būdai tas rizikas mažinti. Ekologinės migracijos konceptas patenka tarp IPCC tiriamų objektų.

2.3. Duomenų atranka

1. Visų pirma, buvo atrinkti tyrimo šaltiniai. Šaltiniais buvo pasirinktos penkios IPCC Vertinimo Ataskaitos bei ir 1992-ais išleistos Papildančios Ataskaitos, kurie yra pagrindiniai IPCC išleidžiami tekstai apie klimato kaitą. Visos ataskaitos rastos oficialioje IPCC internetinėje svetainėje. Vienų metų visų darbo grupių ataskaitos yra laikomos viena bendra Vertinimo Ataskaita, kadangi kiekviena darbo grupė pateikia ataskaitas savo prižiūrime srityje, o analizės tikslas nėra lyginti ekologinės migracijos rėminimą tarp skirtingų darbo grupių.

⁴⁰ The Intergovernmental Panel on Climate Change, <<https://www.ipcc.ch/about/>> [žiūrėta 2020.03.23]

⁴¹ IPCC, Vertinimo Ataskaitos, 1990, 1995, 2001, 2007, 2013-2014.

⁴² The Intergovernmental Panel on Climate Change, <<https://www.ipcc.ch/about/>> [žiūrėta 2020.03.23]

2. Kadangi šie tekstai yra didelės apimties, tyrimas buvo atliekamas pagal raktinius žodžius atsirenkant aktualias tekstų dalis. Į dokumento paieškos laukelį buvo vedami raktiniai žodžiai: „migration”, „migrant”, „refuge”, „refugee”, „displaced”, „displacement”, „settlement”.
3. Kiekvienas paieškos rezultatas tikrintas rankiniu būdu, skaitant ir atrenkant paragrafus, kurie kalba apie žmonių, o ne likusios floros ir faunos migraciją.

Kokybinės studijos yra neišvengiamai, bent maža dalimi, subjektyvios.⁴³ Šio tyrimo pagrindinis šališkumas - ekologinių migrantų rėmų apibrėžimuose nėra nurodyta išsamių pavyzdžių, kriterijų, numatančių kaip vieną tipą atskirti nuo kitų. Nors tyrimo metu siekiant atskirti vieną kategoriją nuo kitos gali būti reikalingas subjektyvumas, tai nereiškia, kad pateikta medžiaga nėra teisinga ar yra nevertinga, nepateikia naudingų įžvalgų. Tyrimą riboja tinkamų terminų trūkumas bei sinonimų, iš esmės apibūdinančių tą patį fenomeną, gausa. Nėra vieno sutarto termino ekologiniams migrantams, o tai padaro šaltinių analizę sudėtingesne.

3. Ekologinės migracijos rėminimas IPCC

Šioje dalyje bus atliekama IPCC Vertinimo Ataskaitų analizė pagal aukščiau aprašytą metodą. Analizė suskirstyta į dvi dalis. Pirmojoje pateikiama dedukcinė duomenų analizė, leidžianti nagrinėti duomenis pagal išskirtus rėmus. Antrojoje pateikiama indukcinė duomenų analizė, leidžianti rėmus išskirti iš duomenų, neturint išankstinių kategorijų.

3.1. Dedukcinė duomenų analizė pagal keturis rėmus

Pasak Hedda Ransen-Cooper tyrimo, IPCC ekologinius migrantus rėmina kaip grėsmę saugumui.⁴⁴ Tačiau pačiame tyrime teigiama, kad jų atlikta peržiūra buvo „labiau visapusiška nei išsami, platesnė negu gilesnė”, todėl verta giliau panagrinėti, kaip IPCC rėmina ekologinę migraciją, mat minėtame tyrime nenurodyti konkretni pavyzdžiai ar esama/nesama kaita laike. Naudojantis tiesiogine turinio analize, visose penkiose IPCC Vertinimo Ataskaitose bei 1992-ųjų Papildančiosiose Ataskaitose bus ieškoma šių rėmų:

1. Aukos

⁴³ Brigitte S. Cypress, 254.

⁴⁴ Hedda Ransen-Cooper, 108.

2. Grėsmės saugumui
3. Adaptyvių agentų (pasisakoma už darbo migraciją, įgudžių gerinimą ir pinigų perlaidas)
4. Politinių subjektų (daugiaskaitiškumas ir pasisakymas už pastovų „iš apačios į viršų“ dalyvavimą politikos kūrime ir iniciatyvose).⁴⁵

3.1.1. Pirmoji Vertinimo Ataskaita ir Papildančiosios Ataskaitos (1990-1992 m.)⁴⁶

Pirmojoje IPCC Vertinimo Ataskaitoje galima sutikti terminą „ekologinis pabėgėlis (environmental refugee)“. Ataskaitoje teigiama, kad „ekologiniai pabėgėliai - žmonės, perkelti dėl žemės degradacijos, potvynių ar sausrų, kurie tampa kuo toliau tuo didesne problema besivystančiose valstybėse.“⁴⁷ Dedukcinės prieigos būdu išanalizavus tekstą, jame galima rasti „grėsmės saugumui“ rėminimą: nors ir nėra užsimenama apie militaristinę intervenciją, ne vienoje teksto dalyje minimas ekologinių migrantų sukeliamas „socialinis nestabilumas“⁴⁸ ⁴⁹ Tokiu būdu parodoma pagrindinė „grėsmės saugumui“ rėmo potekstė - ekologinė migracija prives prie nestabilumo, konfliktų. Siūlomi sprendimo būdai yra migracijos kontrolė ir plano sudarymas,⁵⁰ todėl galima teigti, kad pirmojoje ataskaitoje aptinkamas „grėsmės saugumui“ rėminimas.

Pirmojoje ataskaitoje taip pat galima matyti, kad yra naudojamas „aukos“ rėminimas. Tekste galima išskirti vieną pagrindinių šio tipo bruožų - vaizdingą kalbą, t.y. vartojami epitetai: „milijonai“, „didžiuliai kiekiai“, hiperbolizuojama - kartojamas žodis „badas“:

<...> Milijonai afrikiečių kenčia nuo bado ir netinkamos mitybos. Didžiuliai kiekiai žmonių juda tarp ir per nacionalines sienas ieškodami maisto, tokiu būdu sukurdami ekologinius pabėgėlius. Be abejo, nėra tikslių krizės matavimų. Tačiau yra orientacinių skaičių: 150 milijonų žmonių, kuriems gresia badas ar maisto nepriteklis ir maždaug 4 milijonai pabėgėlių bei sugrižėlių ir nenustatytas skaičius perkeltų asmenų <...>⁵¹

⁴⁵ Ten pat.

⁴⁶ Papildančiosios Ataskaitos bus nagrinėjamos kartu su pirmąja Vertinimo Ataskaita.

⁴⁷ IPCC, „Climate Change. The IPCC Impacts Assessment“. Australija, Australian Government Publishing Service, 1990.

⁴⁸ IPCC, „Climate Change. The 1990 and 1992 IPCC Assessments“. Kanada, 1992, 135.

⁴⁹ IPCC, „Climate Change. The IPCC Impacts Assessment“. Australija, Australian Government Publishing Service, 1990, 3.

⁵⁰ IPCC, „Climate Change. The IPCC Response Strategies“. Vašingtonas, Island Press, 1990, 154.

⁵¹ IPCC, „Climate Change. The IPCC Impacts Assessment“. Australija, Australian Government Publishing Service, 1990, 5-3.

Tokie tekstai, sukuriantys nusilpusio, kenčiančio ekologinio migranto vaizdinį yra priskiriami „aukos“ tipo rėminimui.

3.1.2. Antroji Vertinimo Ataskaita (1995 m.)

Antroji Vertinimo Ataskaita taip pat pabrėžia ekologinės migracijos ir konfliktų ryšį:

<...> Kai kuriais atvejais su klimatu susijusios ekologinės katastrofos sukūrė dideles pabėgėlių populiacijas, kitais atvejais resursų skirstymas bandant išvengti katastrofos sukūrė tą pačią problemą. Tos pabėgėlių grupės dažnai yra socialiai marginalizuotos ar tampa konflikto šaltiniu. Pavyzdžiui, pasikartojantys potvyniai Bangladeše sukėlė tūkstančių bangladešiečių migraciją į Indiją, kas savo ruožtu sukėlė ten etninį konfliktą. <...>⁵²

Ekologinė migracija čia aprašoma kaip „destruktyvus efektas“.⁵³ Ištrauka pasižymi bruožais, būdingais būtent “grėsmės saugumui” rėminimui - nuorodomis į kylantį konfliktą dėl resursų trūkumo, todėl galima teigti, kad šioje ataskaitoje taip pat aptinkamas „grėsmės saugumui” rėminimas.

3.1.3. Trečioji Vertinimo Ataskaita (2001 m.)

Trečiojoje Vertinimo Ataskaitoje taip pat aptinkama viena iš rėminimo kategorijų - „grėsmė saugumui”:

<...> Viena doktrina (stebėdama keletą etninių konfliktų besivystančiame pasaulyje) teigia, kad ekologinė degradacija, prarasta prieiga prie resursų ir iš to kylanti žmonių migracija (įskaitant “ekologinius pabėgėlius”) kai kuriose aplinkybėse gali tapti politinio ar net karinio konflikto šaltiniu. Toks rezultatas yra įmanomas, tačiau vidinių ir tarpgrupinių konfliktų priežasčių yra daug ir įvairių, tad spėjimai, kad tokie konfliktai kils kaip klimato kaitos pasekmė, yra mažai patikimi, net ten, kur aplinkos resursai yra menki ir jiems yra kilusi grėsmė.<...>⁵⁴

Nors ir nurodoma, kad ekologinė migracija gali tapti konflikto priežastimi, taip pat primenama, kad konfliktų priežastys dažnai būna įvairios ir kompleksinės. Tačiau ataskaitoje atsiranda požiūrio nevienalytiškumas, nes toliau galima rasti pateiktą kiek kitokią nuomonę šiuo klausimu. „Klimato kaita - viena ar kartu su kitais ekologiniais faktoriais - gali pabloginti resursų trūkumus

⁵² IPCC, “Climate Change 1995. Impacts, Adaptations and Mitigation of Climate Change: Scientific-Technical Analyses”. Cambridge University Press, 1995, 406.

⁵³ Ten pat, 417.

⁵⁴ IPCC, “Climate Change 2001. Impacts, Adaptation and Vulnerability” Cambridge University Press, 2001, 397.

besivystančiose šalyse.” Vartojamos frazės, tokios kaip: „ekologinių pabėgėlių destabilizuota tarptautinė tvarka ir konfliktų atsiradimas (kaip rezultatas įvairių klimato kaitos pasėkmių)”. Nurodoma, kad „tai gali turėti tragiškų socialinių pasėkmių, kas savo ruožtu gali sukelti keletą konfliktų tipų, tarp jų disputus tarp šalių dėl išteklių trūkumo, susirėmimus tarp etninių grupių, pilietinę nesantaiką ir sukilimus. Kiekvienas jų potencialiai turės įtakos išsivysčiusio pasaulio saugumo interesams”.⁵⁵ Čia galima pastebėti visus anksčiau minėtus „grėsmės saugumui” rėminimo požymius - sensacingą kalbą, potekstę, kad ekologinė migracija sukels karinius konfliktus ir nurodomą pavojų išsivysčiusių valstybių saugumui.

3.1.4. Ketvirtoji Vertinimo Ataskaita (2007 m.)

Ketvirtoji Vertinimo Ataskaita iš kitų išsiskiria tuo, kad dedukcinės analizės metu joje nebuvo aptikta nė vieno iš keturių suformuotų rėmų. Iš to galima matyti, kad ekologinei migracijai yra priskiriamos naujos reikšmės, kurių neapima dedukcinėje turinio analizėje naudojami rėmai., o tai savaime nurodo į IPCC pokytį problemos rėminime. Norint iširti, kaip ketvirtojoje Vertinimo Ataskaitoje rėminami ekologiniai migrantai, bus naudojama indukcinė turinio analizės prieiga. Tokiu būdu rėmus galima identifikuoti be iš anksto nustatytų kodų.

3.1.5. Penktoji Vertinimo Ataskaita (2013-2014 m.)

„Adaptyvaus agento” rėminime nurodoma, kad migracija nėra negebėjimas prisitaikyti, o atvirkščiai - adaptacijos strategija. Penktojoje Vertinimo Ataskaitoje teigiama, kad į migracija ne visada reikėtų žiūrėti kaip į problemą - aplinkybėse, kai ji prisideda prie adaptacijos (pavyzdžiui: kai išvykusieji grąžina pinigus, darydami perlaidas likusioms šeimoms) ją galima laikyti sprendimo dalimi.⁵⁶ Ataskaitoje išskiriamas Afrikos atvejis, kur mobilumas yra strategija (ne reakcija), reaguojant į aukšto lygio klimato kitimus. Tolesnio atsako specifika priklauso jau nuo ekonominio

⁵⁵ Ten pat, 950.

⁵⁶ IPCC, *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part B: Regional Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Barros, V.R., C.B. Field, D.J. Dokken, M.D. Mastrandrea, K.J. Mach, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. MacCracken, P.R. Mastrandrea, and L.L. White (eds.)]. 2014, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, 1176.

tam tikrų bendruomenių konteksto.⁵⁷ Priverstinė ar savanoriška migracija kaip adaptacinė strategija gali turėti stiprų poveikį kultūrai. Kita vertus, naujų nuolatinių bendruomenių įsikūrimas, ypač tų, kurios siejasi su industriniu augimu, gali vesti link padidėjusio darbingumo lygio ir pajamų paskirstymo vietiniams žmonėms.⁵⁸ Kaip nurodo H. Ransan-Cooper, esminiai momentai „adaptyvaus agento“ rėminime yra nurodymas į teigiamas migracijos pasekmes: darbo bei apykaitinę (kai migruojama pastoviai tarp namų ir (dažniausiai) darbo vietos) migraciją, kvalifikacijos kėlimą bei pinigų perlaidas.⁵⁹ Galima teigti, kad šioje ataskaitoje taip pat pasireiškia ekologinio migranto kaip „adaptyvaus agento“ rėminimas:

1. Aprašomos teigiamos migracijos pasekmės, būtent: keliamas darbingumo lygis, pajamų perlaidos;
2. Kalbama apie migraciją kaip strategiją, o ne negebėjimą prisitaikyti prie pokyčių.

Taip pat šioje ataskaitoje atsiranda ir „politinio subjekto“ rėminimo užuomazgos - į ekologinius migrantus pradedama žvelgti kaip į tarptautinės teisės subjektą - ieškoti, kieno atsakomybėje yra jų apsauga bei aptariama, kaip šią problemą reikėtų spręsti:

<...> Pabėgėliai, iš savo namų perkelti dėl klimato kaitos, galimai užkraus didžiulį krūvį esamoms institucijoms. Vis dėlto, politika, orientuota į klimato pabėgėlius susiduria su teisiniais barjeriais, įskaitant priežastingumo problemas: ką reiktų laikyti atsakingu, kam priklauso teisės ir padėties problema. Literatūroje buvo pateikti siūlymai naujam UNFCCC protokolui, naujai konvencijai ir finansavimo mechanizmas, kad būtų galima spręsti problemas, susijusias su klimato pabėgėliais. Tokie siūlymai galėtų papildyti 1951-ųjų Ženevos Konvenciją dėl pabėgėlių statuso. Trūkstant koordinuotų veiksmų, žmogaus teises ir klimato kaitos darbotvarkę tobulina Žmogaus Teisių Tarybos Visuotinis reguliarios priežiūros mechanizmas bei specialiųjų procedūrų mandatas.<...>⁶⁰

Yra identifikuojama problema - teisinio statuso ekologiniams migrantams nebuvimas, šiuo atveju koncentruojantis į teisinės kategorijos kūrimą ir atsakomybę už jų apsaugą. Taip pat pateikiami būdai šiai problemai spręsti - nurodoma, kaip galima įtvirtinti ekologinių migrantų teises ir apsaugas, šiuo atveju pildant jau esamą 1951-ųjų Ženevos Konvenciją dėl pabėgėlių statuso, kuriant naujus protokolus ir finansavimo mechanizmus. Tai ir sudaro ekologinio migranto kaip politinio

⁵⁷ Ten pat, 1239.

⁵⁸ Ten pat, 1594.

⁵⁹ Hedda Ransen-Cooper, 111 .

⁶⁰ IPCC, *Climate Change 2014: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Edenhofer, O., R. Pichs-Madruga, Y. Sokona, E. Farahani, S. Kadner, K. Seyboth, A. Adler, I. Baum, S. Brunner, P. Eickemeier, B. Kriemann, J. Savolainen, S. Schlömer, C. von Stechow, T. Zwickel and J.C. Minx (eds.)]. 2014, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, 1027-1028.

subjekto rėminimą - politiniai pasiūlymai, siekiantys pamatyti, kaip institucijos gali būti reformuojamos.

1 Paveikslas. *Dedukciniu būdu išskirtų rėmų pasikartojimas ataskaitose.*⁶¹

Iš grafiko matyti, kad dažniausiai ataskaitose pasikartoja „grėsmės saugumui” tipo rėminimas. Remiantis rėmui būdingais požymiais ir potekstėmis, galima daryti prielaidą, kad rėmo tikslas yra ekologinės migracijos problemą pristatyti kaip tokią, kuriai būtina užkirsti visus plėtimosi kelius. Priešingai nei „grėsmės saugumui”, „aukos” rėminimas pasižymi bruožais, kuriuos galima interpretuoti kaip tiksłą spręsti ekologinės migracijos problemą, suteikti pagalbą nukentėjusiesiems. Atsižvelgiant į akivaizdų „grėsmės saugumui” dominavimą kitų rėmų atžvilgiu, galima daryti prielaidą, kad IPCC pasirenka (sąmoningai arba ne) formuoti tokį įvaizdį apie ekologinę migraciją, kuris leistų izoliuoti juos nuo likusio pasaulio, t.y. skatintų išvengti problemos teritorinio išsiplėtimo. Kitas fenomenas, pastebimas rezultatuose, yra „adaptyvaus agento” rėminimo išaugimas paskutinėje Vertinimo Ataskaitoje. Atsižvelgiant į rėmui būdingas reikšmes ir jo pasirodymą tik pastarojoje ataskaitoje, galima daryti prielaidą, kad IPCC pozicija ekologinių migrantų atžvilgiu transformuojasi į tokią, kuri ekologinę migraciją vertina kaip prisitaikymo strategiją, ne negebėjimą prisitaikyti.

⁶¹ Sudaryta autorės, remiantis IPCC Vertinimo Ataskaitomis, 1990, 1995, 2001, 2007, 2013-2014.

3.2. Indukcinė duomenų analizė

Duomenų atrankos bei jų analizės metu buvo pastebėta, kad keturi anksčiau minėti rėmai apima tik dalį teksto, susijusio su ekologine migracija. Siekiant nuodugniai ištirti IPCC ataskaitas bus naudojama ir indukcinė duomenų analizė, kurios metu rėmai bus identifikuojami tiesiogiai iš turimos medžiagos, nenaudojant jau sukurtų ir aprašytų ekologinės migracijos rėmų. Remiantis R. Entman sudarytu rėmų funkcijų sąrašu bus sudaromos ir aprašomos naujos rėminimo kategorijos.

3.2.1. Pirmoji Vertinimo Ataskaita ir Papildančiosios Ataskaitos (1990-1992 m.)

II Darbo Grupės ataskaitoje atskiras skyrius paskirtas „potencialiam žmonių gyvenviečių jautrumui klimato kaitai“. Jame nagrinėjamas žmonių įsikūrimo pažeidžiamumas įvairioms klimato kaitos pasekmėms - jūros lygio kilimui, tropiniams ciklonams, potvyniams, sausroms, biomasės praradimui, amžinojo išalo šilumai bei sveikatos problemoms (toms, kurios siejasi su klimato kaita). Ataskaitoje kalbama apie tai, kad persikraustymas savaime kelia naujas problemas naujakuriams ir (galimai) vietiniams: miestuose daugiau naštos tenka medicinos ir kitoms paslaugoms bei infrastruktūrai ir apgyvendinimui. Žiūrint iš sveikatos perspektyvos, migracija besivystančiose šalyse galėtų tapti per didelė našta tiek sanitarinėms įstaigoms, tiek apgyvendinimo vietoms, kas pagreitintų užkrečiamųjų ligų plitimą.⁶² Užuominos į dėl ekologinės migracijos galimai kilsiančius sveikatos keblumus ataskaitoje kartojasi. Kitoje ataskaitoje teigiama, kad:

<...> sunkiausios klimato pasekmės bus žmonių migracijai, kai milijonai bus perkelti dėl pakrančių erozijos, potvynių ir sekinančių sausrų. Daug vietų, kur jie persikels, greičiausiai neturės užtektinų sveikatos ir kitokių pagalbos sistemų, reikalingų naujųjų atvykėlių priėmimui. Pabėgėlių stovyklose galimai siaus epidemijos, persikeldamos ir į aplinkines bendruomenes. Persikėlimas dažnai sukelia psichologinę ir socialinę įtampą, ir tai gali paveikti perkeltų populiacijų sveikatą ir gerbūvį <...>⁶³

1990-1992-aisiais didelis dėmesys (kalbant apie ekologinius migrantus) buvo kreipiamas į sveikatos problemas, t.y. aukščiau matomoje citatoje matyti susirūpinimas dėl epidemijų bei ekologinių migrantų psichinės sveikatos gerovės, medicinos įstaigų veiklos. Dėl galimų ligų rūpestis išreikštas ir kitoje ataskaitos dalyje:

⁶² IPCC, “Climate Change. The IPCC Impacts Assessment”. Australija, Australian Government Publishing Service, 1990, 5-10.

⁶³ IPCC, “Climate Change. The 1990 and 1992 IPCC Assessments”. Kanada, 1992, 107.

<...> Kylant jūros lygiui ir didėjant sausroms gali atsirasti didžiuliai kiekiai ekologinių pabėgėlių kartu su juos lydinčiomis sveikatos problemomis. <...>⁶⁴

Pirmojoje Vertinimo Ataskaitoje iš esmės daugiausia dėmesio skiriama ekologinių migrantų galimai nešiojamoms ligoms ir rizikai jomis užsikrėsti. Remiantis rėminimo teorija čia galima išskirti naujo tipo rėmą dėl šių priežasčių:

1. Ekologinės migracijos pasekmės yra problemizuojamos - kalbama apie grėsmę tiek fizinei, tiek psichologinei žmonių sveikatai, siaučiančias epidemijas ir užkrečiamąsias ligas;
2. Yra identifikuojamos to priežastys - ypatingai didelė apkrova medicinos infrastruktūroms;

Šio tipo rėmą dėl jo koncentravimosi ties sveikatos klausimu galima pavadinti „grėsmės sveikatai“ rėmu. Nuo „grėsmės saugumui“ šis rėminimas skiriasi viena esmine ypatybe - „grėsmė saugumui“ visuomet nurodo į kiliantį militaristinį konfliktą (dažniausiai dėl resursų trūkumo). „Grėsmės sveikatai“ rėminimas nurodo į kiliančias sveikatos problemas. Galima daryti prielaidą, kad abu rėmai suponuoja skirtingus problemos sprendimo būdus - malšinti karinį konfliktą siunčiami kariai, tvarkytis su sveikatos problemomis - medicinos personalas, todėl išryškėja ir skirtingos interesų grupės, kurias paveiktų toks rėminimas.

3.2.2. Antroji Vertinimo Ataskaita (1995 m.)

Antrojoje Vertinimo Ataskaitoje, II Darbo Grupės dalyje taip pat kalbama apie ekologinius migrantus ir taip pat didelis dėmesys sutelkiamas į tariamai jų keliamas sveikatos problemas:

<...> Pavojus sveikatai yra potencialiai labai didelis. <...>⁶⁵

<...> Ekonominiai ir ekologiniai pabėgėliai galimai pristatys daugybę egzotiškų ligų į vidutinės klimato zonos gyvenamąsias vietas. <...>⁶⁶

Nors nėra nurodyta, kokias tiksliai egzotines ligas gali pernešti ekologiniai migrantai, kitame skyriuje kalbama apie tai, kaip ekologinių pabėgėlių stovyklos išsivysčiusiose šalyse gali tapti diarėjos protrūkių vietomis,⁶⁷ vėliau ir abstrakčiau nurodoma, kad netiesioginis klimato kaitos padarinys žmonijos sveikatai bus dėl jūros lygio kilimo atsiradusi migracija, kuri savo ruožtu didins

⁶⁴ IPCC, “Climate Change. The Supplementary Report to The IPCC Impacts Assessment”. Australija, Australian Government Publishing Service, 1992, 35.

⁶⁵ IPCC, “Climate Change 1995. Impacts, Adaptations and Mitigation of Climate Change: Scientific-Technical Analyses”. Cambridge University Press, 1995, 576.

⁶⁶ Ten pat, 576.

⁶⁷ Ten pat, 576.

riziką įvairių infekcinių ligų sklidimo.⁶⁸ Vėlgi, yra nurodoma problema - ekologinė migracija kels grėsmę sveikatai, dėl to, kad bus įrengtos pabėgėlių stovyklos, kurios taps tam tikrų ligų židiniai.

Nors II Darbo Grupės ataskaitoje nėra gausu išraiškingų žodžių ar metaforų kai nagrinėjama ekologinės migracijos tema, jų jau galima rasti III Darbo Grupės ataskaitoje:

<...> Net ir be prasčiausių įsivaizduojamų pasekmių, vidinės ir tarptautinės migracijos problemos greičiausiai paūmės. Myers (1993, 1994) cituoja apskaičiavimus, kad jau dabar yra apie 10 milijonų ekologinių pabėgėlių ir skaičiuojama, kad šis skaičius gali išaugti iki 150 milijonų iki kito amžiaus vidurio kaip klimato kaitos rezultatas. Jis nupiešia begalinius socialinius, ekonominius ir politinius kaštus, kuriuos atneš tokie judėjimai, „nustumiantys bendrą viso to kainą daug toliau nei galime įsivaizduoti su savo dabartine turima patirtimi. Vaizduotė turėtų pasileisti šuoliais, kad galėtume įsivaizduoti 150 milijonų varguolių, paliekančių savo namus, ir didelę dalį jų kertančių tarptautines sienas.” Vėlgi, neturtingieji yra tie, kurie greičiausiai nukentės, nors akivaizdu, kad toks žmonių judėjimas gali pakurstyti ir platesnius etninius ar net tarptautinius konfliktus, kurie įtrauktų išstisus visuomenes.<...>⁶⁹

Pastaroji citata parodo, kad kalbant apie ekologinę migraciją pradama rinktis stipresnius žodžius, metaforas - „begaliniai kaštai”, „išstisus visuomenės” bei nurodoma į galimai sukeliama vienokio ar kitokio masto konflikto grėsmę. Nors minėtoje dalyje nenurodoma, kokie bus tikslūs kaštai, vėliau yra pateikti net preliminarūs skaičiavimai, kiek imigranto išlaikymas kainuoja priimančiai šaliai ir per kiek laiko jis tą sumą galėtų atidirbti.⁷⁰ Tokiu būdu formuojamas neigiamas imigranto įvaizdis, labai mažai parodoma (ar išvis neparodoma), kad ekologinis migrantas taip pat yra žmogus, nukentėjęsysis. Formuojama nuomonė apie ekologinį migrantą kaip finansinę naštą priimančiai valstybei. Nuo literatūroje aprašyto „aukos” rėmo minėtasis skiriasi tuo, kad „aukos” rėmas nurodo finansinės pagalbos reikalingumą pabėgėliams, o nagrinėtose ataskaitose į finansinę pagalbą žiūrima iš kitos perspektyvos, t.y. į užkraunamą naštą finansiniams donorams (priimančioms valstybėms). Šiuo atveju nurodoma problema - finansinės atsakomybės našta priimančiai valstybei, taip pat pateikiamos to priežastys - vis augantis migrantų skaičius bei tų migrantų vargana finansinė padėtis. Dėl kuriamo reikšmių lauko toks rėminimas toliau darbe bus vadinamas „finansine našta”.

Reikėtų atkreipti dėmesį, kad akademinėje literatūroje randami „aukos” ir „grėsmės saugumui” rėmai pirmose dviejose ataskaitose nedominuoja. Daug ryškiau kuriamas įvaizdis, kad ekologinis migrantas iš esmės yra kaip ligos sukelėjas, nešiotojas, tam tikra grėsmė kitų asmenų (daugiausia priimančios valstybės piliečių) sveikatai.

⁶⁸ IPCC, “IPCC Second Assessment Climate Change 1995”, 1995, 35.

⁶⁹ IPCC, “Climate Change 1995. Economic and Social Dimensions of Climate Change”. Cambridge University Press, 1996, 96.

⁷⁰ Ten pat, 199.

3.2.3 Trečioji Vertinimo Ataskaita (2001 m.)

Kaip ir Antrojoje Vertinimo Ataskaitoje, čia taip pat kuriamas ekologinio migranto - „grėsmės sveikatai” rėmas:

<...> Kai piemenys Vakarų Afrikoje buvo priversti kraustyti dėl sumažėjusių ganyklų ir vandens trūkumo, jie susidūrė su naujomis ekologinėmis sąlygomis. Jie patyrė psichologinį stresą ir buvo didesnėje infekcinių ligų rizikoje (Stock, 1976; Prothero, 1994). <...>⁷¹

„Grėsmės sveikatai” rėminimas pasireiškia dvejopai - per susirūpinimą pačių ekologinių migrantų sveikata (tiek fizine, tiek emocine) ir jų gyvenimo sąlygomis bei per susirūpinimą dėl priimančios valstybės/vietovės gyventojų sveikata, ypač susirgimus užkrečiamosiomis ligomis:

<...> Staigios ekologinės katastrofos gali priversti populiacijas greitai persikelti. Tokiais atvejais dažnai negatyvios pasėkmės sveikatai kyla dėl gyvenimo pabėgėlių stovyklose, kurios yra perpildytos, vargingai įrengtos, neturi adekvataus maisto, vandens atsargų, yra nesanitarios ir neap rūpintos atliekų šalinimo sistemomis (Shears et al., 1985, Noji, 1997). Tokios sąlygos skatina žmonių užsikrėtimą parazitinėmis ir užkrečiamosiomis ligomis, tokiomis kaip maliarija ir cholera, kvėpavimo takų infekcijas, žarnyno sutrikimus, netinkamą mitybą ir psichologinį stresą (Prothero, 1994). <...>⁷²

Ataskaitoje matomas galimų sveikatos sutrikimų, kilsiančių ekologinės migracijos dėka, akcentavimas. Skirtingai nei „grėsmės saugumui” rėmo atveju, čia įtampas kuriamos ne dėl resursų, o dėl esamos ar būsimos sveikatos būklės. Toliau pateikiamame pavyzdyje galima matyti, kaip minėti du rėmai gali persipinti tarpusavyje:

<...> Ekologiniams pabėgėliams gali pasireikšti rimčiausios klimato kaitos pasekmės sveikatai. Į rizikas, kylančias dėl perpildymo, įeina iš esmės neegzistuojančios sanitarinės sąlygos, pastogės, maisto ir tinkamo naudoti vandens trūkumas ir pakilusios įtampas, potencialiai vedančios į socialinius konfliktus. <...>⁷³

Kaip teigė Ransen-Cooper, rėmai neturi labai aiškių, griežtų ribų, todėl kartais persipina ir persidengia. Šioje ataskaitoje „grėsmės sveikatai” rėmas pasireiškia šiais požymiais:

1. Minima užkrečiamųjų (egzotinių) ligų plitimo už stovyklų ribų grėsmė (išskiriama problema);
2. Minima užkrečiamųjų ligų plitimo grėsmė stovyklų viduje (išskiriama problema);
3. Referavimas į pabėgėlių stovyklų ar įsikūrimo vietų netinkamas sanitarines sąlygas (identifikuojama priežastis);

⁷¹ IPCC, “Climate Change 2001. Impacts, Adaptation and Vulnerability”, 473.

⁷² Ten pat, 473.

⁷³ IPCC, “Climate Change 2001. Impacts, Adaptation and Vulnerability” Cambridge University Press, 2001, 719.

3.2.4 Ketvirtoji Vertinimo Ataskaita (2007 m.)

Nors ketvirtojoje Vertinimo Ataskaitoje yra vis dar vartojamas terminas „ekologinis pabėgėlis“, vis dažniau minimi kiti sinonimai (pavyzdžiui: ekologinis migrantas). Pasak Thomas Faist ir Jeanette Schade, žodis „pabėgėlis“ gali būti vartojamas norint pabrėžti situacijos kritiškumą. Ataskaitoje esančioje lentelėje „ekologiniai pabėgėliai“ nurodyti prie „pavojaus“, o numatomas „padarinys sveikatai“ yra apibūdinamas kaip mažai aprašytas, bet teigiama, kad didelio masto migracija turėtų žiaurius padarinius sveikatai.⁷⁴ Aiškiai galima vėl matyti ekologinės migracijos rėminimą kaip „grėsmės sveikatai“ ir šis rėminimas toliau kartojasi ataskaitoje:

<...> Sausra ir dėl jos prarasti pragyvenimo šaltiniai taip pat yra labai svarbus trigeris populiacijos judėjimui, ypač iš kaimo vietovių į miestus. Populiacijos perkėlimas gali vesti prie užkrečiamųjų ligų padaugėjimo ir varganos mitybos būklės, atsiradusios dėl perpildymo (gyvenvietėse) ir saugaus vandens, maisto ir pastogės trūkumo. <...>⁷⁵

„Grėsmės sveikatai“ rėmas pašomas pakankamai panašiai kaip ir „aukos“, tačiau turi vieną esminį skirtumą - formuojant „aukos“ rėmą yra nurodoma, kad ekologiniam migrantui būtinai reikalinga pagalba iš šalies, jis pats nėra pakankamai stiprus ar pasiruošęs išgyventi. Vietoje to, ataskaitoje tiesiog nurodoma, kad ekologinė migracija skatins ligas, riziką jomis užsikrėsti ir jų židinius:

<...> Žmonių migracija, atsirandanti dėl sausros, aplinkos degradacijos ir ekonominių priežasčių gali skleisti ligas netikėtais būdais ir naujos užkrato plitimo vietos gali iškilti dėl gilėjančio skurdo miesto zonose, miškų nykimo ir aplinkos degradacijos kaimo vietovėse. <...>⁷⁶

Taigi, galima matyti, kad ekologinės migracijos pasekmės yra problemizuojamos, dažnai akcentuojama užkrečiamųjų ligų grėsmė. Taip pat nurodomos to priežastys - iš esmės aplinkos degradacija, pasireiškianti per miškų nykimą bei gilėjantį skurdą.

Ketvirtojoje Vertinimo Ataskaitoje pradedama kalbėti ir apie ekologinės migracijos įtaką urbanizacijai:

<...> Sausra gali prisidėti prie migracijos iš kaimo vietovių į miesto zonas, o tai, kartu su populiacijos augimu, didina spaudimą miestų infrastruktūroms ir socio-ekonominėms sąlygoms. <...>⁷⁷

⁷⁴ IPCC, „Climate Change 2007. Impacts, adaptation and vulnerability“, Cambridge University Press, 2007, 335.

⁷⁵ Ten pat, 399.

⁷⁶ Ten pat, 601.

⁷⁷ Ten pat, 361.

<...> Negatyvios klimato kaitos pasėkmės gali sukurti naują grupę pabėgėlių, kurie, galimai, migruos į naujas įsikūrimo vietas, ieškos naujų pragyvenimo šaltinių ir papildomai apkraus infrastruktūrą. <...>⁷⁸

Iš pavyzdžių galima matyti, kad ekologiniai migrantai yra laikomi papildoma apkrova miestams. Pagal išskirtus rėmų bruožus galime priskirti, kad problema laikomas populiacijos augimas, apkraunantis miestus ir jų infrastruktūras; to priežastimi laikoma ekologinė migracija. Tokio tipo rėminimą galime vadinti „našta miestams“. Visgi, ketvirtojoje Vertinimo Ataskaitoje vienareikšmiškai dominuoja „grėsmės sveikatai“ tipo rėminimas.

3.2.5. Penktoji Vertinimo Ataskaita (2013-2014 m.)

Ataskaitoje ekologinė migracija aprašoma kaip procesas, vykstantis dėl itin kompleksišku priežasčių ir klimato kaita tėra viena iš priežasčių persikelti:

<...> Naujieji persikėlimo dėl aplinkoje esančių stresinių faktorių pavyzdžiai suteikia klimato sukeltos migracijos atitikmenų. Karibuose dėl uraganų buvo užfiksuoti migracijos po natūralių katastrofų pavyzdžiai, taip pat Papua Naujajai Gvinėjai priklausančiose salose dėl išskirtinai stiprių potvynių salos gyventojams teko ieškotis prieglobsčio šalimais esančiose salose. Daryti griežtas išvadas iš šios literatūros yra iššūkis, mat nėra sutariama, kaip reikia matuoti aplinkos įtaką migracijos struktūroms.<...>⁷⁹

Kaip minėta, terminas „ekologinis migrantas“ ar kiti jo sinonimai tarptautinėje teisėje neturi atitinkamos teisinės kategorijos. Ataskaitoje ne kartą akcentuojama, kad migracija dėl klimato kaitos yra ypatingai kompleksiška: gyvenimas kaimo vietovėse visame pasaulyje dažniausiai turi įvairias migracijos iš kaimo vietovių į miesto zonas ar tarp kaimo vietovių tendencijas, kurioms įtaką turi ekonominiai, politiniai, socialiniai, demografiniai faktoriai, kurie dažniau yra pakeisti ar

⁷⁸ Ten pat, 450.

⁷⁹ IPCC, Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part B: *Regional Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Barros, V.R., C.B. Field, D.J. Dokken, M.D. Mastrandrea, K.J. Mach, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. MacCracken, P.R. Mastrandrea, and L.L. White (eds.)]. 2014, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, 1639.

pagilinti klimato kaitos nei vien jos sukelti.⁸⁰ Nurodoma, kad peržvelgus turimas žinias apie ekologinę migraciją buvo nutarta, kad yra labai mažai mokslinių įrodymų tam, kad galėtume vertinti galimas aplinkos pokyčių pasėkmes didiesiems tarptautiniams migracijos srautams.⁸¹ Atsižvelgus į tai, kad migracijoje ivairūs veiksniai sąveikauja tarpusavyje ir kompleksiškai lemia sprendimą migruoti, numatyti klimato kaitos įtaką migracijai tebėra iššūkis.⁸² Pagal rėmų atpažinimo kriterijus galima teigti, kad šiuo atveju ekologinė migracija yra rėminama kaip „kompleksinės problemos dalis“:

1. Identifikuojama problema, t.y. kliūtys bandant išskirti klimato kaitos įtaką migracijai iš kitų ją lemiančių veiksnių;
2. Pateikiamos problemos priežastys - mokslinių tyrimų trūkumas, migracijos priežasčių kompleksiškumas ir persidengimas tarpusavyje;

⁸⁰ IPCC, *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*

[Field, C.B., V.R. Barros, D.J. Dokken, K.J. Mach, M.D. Mastrandrea, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. MacCracken, P.R. Mastrandrea, and L.L. White (eds.)]. 2014, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, 623.

⁸¹ IPCC, *Climate Change 2014: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Edenhofer, O., R. Pichs-Madruga, Y. Sokona, E. Farahani, S. Kadner, K. Seyboth, A. Adler, I. Baum, S. Brunner, P. Eickemeier, B. Kriemann, J. Savolainen, S. Schlömer, C. von Stechow, T. Zwickel and J.C. Minx (eds.)]. 2014, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, 299.

⁸² IPCC, *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*

[Field, C.B., V.R. Barros, D.J. Dokken, K.J. Mach, M.D. Mastrandrea, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. MacCracken, P.R. Mastrandrea, and L.L. White (eds.)]. 2014, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, 628

■ Grėsmė sveikatai ■ Ekonominė našta ■ Kompleksinės problemos dalis ■ Našta miestams

2. Paveikslas. *Indukciniu būdu išskirtų rėmų pasikartojimas ataskaitose.*⁸³

Grafike aiškiai matyti, kad tarp indukciniu būdu išskirtų rėmų dominuoja „grėsmės sveikatai“ ir „kompleksinės problemos dalies“ rėminimas. Iš rėmams būdingų bruožų galima daryti tam tikras prielaidas apie jų tikslus - „grėsmės sveikatai“ rėmas kuria neigiamą požiūrį į pabėgėlių stovyklas dėl jų perpildymo ir galimybės tapti įvairių užkrečiamųjų ligų židiniu, ekologinius migrantus vaizduoja kaip užkrato pernešėjus. Tokiu būdu, galimai, siekiama problemą laikyti ir ją išspręsti lokaliai, vengiant migrantų persikėlimo. Kita vertus, „kompleksinės problemos dalies“ rėminimas iš esmės dekonstruoja ir eliminuoja sąvoką ekologinis migrantas - jei yra teigiama, kad neįmanoma išskirti ekologinės migracijos iš kitų migracijos tipų, kad asmenys nemigruoja vien dėl vienintelės priežasties, toks konceptas kaip „ekologinė migracija“ praranda reikšmę. Atsižvelgiant į tai, galima daryti prielaidą, kad neegzistuojant ekologiškai migracijai, nereikia kurti teisių ir apsaugų ekologiniams migrantams.

⁸³ Sudaryta autorės, remiantis IPCC Vertinimo Ataskaitomis, 1990, 1995, 2001, 2007, 2013-2014.

Išvados

Šiame darbe buvo siekiama išanalizuoti IPCC Vertinimo Ataskaitas, išleistas nuo 1990-tųjų iki 2019-tųjų, ir nustatyti, kaip šiose ataskaitose įreminama ekologinės migracijos problema. Tikslui įgyvendinti darbe buvo naudotos dvi kokybinės turinio analizės prieigos: konvencinė ir tiesioginė, darbas analizuotas per rėminimo teorijos perspektyvą. Darbe pristatomi rezultatai, gauti nagrinėjant penkias IPCC Vertinimo Ataskaitas bei 1992-tųjų Papildančiasias Ataskaitas. Atlikta tiesioginė turinio analizė leido atskleisti akademikų suformuotų rėmų pasiskirstymą IPCC ataskaitose, tuo tarpu konvencinės turinio analizės pagalba buvo identifikuoti keturi nauji rėmai. Viso darbe aprašyti 8 rėmai: akademiniame literatūroje jau pristatyti „aukos“, „grėsmės saugumui“, „adaptyvaus agento“ ir „politinio subjekto“ bei indukcinio būdu išskirti „grėsmės sveikatai“, „ekonominės naštos“, „kompleksinės problemos dalies“ ir „naštos miestams“. Minėtų rėmų analizė leidžia daryti išvadas dėl ekologinės migracijos rėminimo IPCC.

Pirma, gauti rezultatai rodo, jog ekologinės migracijos rėminimas IPCC nėra ir nebuvo vienalytis. Visose analizuotose ataskaitose buvo pastebėta mažiausiai po tris skirtingus ekologinės migracijos rėminimus. Daugiausia skirtingų rėmų apima penktoji Vertinimo ataskaita, kurioje identifikuoti 6 iš 8 rėmų tipų. Iš to akivaizdu, jog ekologinės migracijos pateikimas IPCC stokoja konkretumo. Rezultatai skatina svarstyti, ar tokia rėmų įvairovė kyla dėl ekologinės migracijos apibrėžimo trūkumo, kuris konceptą padaro lankstesniu ir įvairiai interpretuojamu.

Antra, apibendrinus rezultatus išryškėja, kad ypač reikšmingi yra „grėsmės saugumui“ ir „grėsmės sveikatai“ rėmai. Atsižvelgiant į aptariamo rėminimo potekstes, numatančias konfliktus (kurių kaltininkais laikomi ekologiniai migrantai, kovojantys dėl išteklių arba etninių skirtumų) bei medicinos paslaugų infrastruktūros apkrovą ir plintančias ligas (kurių pernešėjais laikomi ekologiniai migrantai, o ligų židiniai - pabėgėlių stovyklos), galima daryti prielaidą, jog tokiu būdu (tikslingai arba ne) siekiama paskatinti ekologinių migrantų problemą spręsti lokaliai, vengiant tolimesnio jų persikėlimo.

Trečia, apžvelgus tyrimo rezultatus akivaizdu, jog paskutinė Vertinimo Ataskaita skiriasi nuo ankstesniųjų, kadangi joje aiškiai dominuoja „adaptyvaus agento“ ir „kompleksinės problemos dalies“ rėmai. „Adaptyvaus agento“ rėminimo potekstė leidžia daryti prielaidą, kad ekologinė migracija yra anaiptol ne problema, o teigiama adaptacijos strategija. Tuo tarpu „kompleksinės problemos dalies“ rėminimas gali būti interpretuojamas kaip siekis dekonstruoti ekologinės migracijos sąvoką, nurodant į tai, kad migracija dažniausiai vyksta dėl prižasčių kombinacijos ir klimato kaitos pasekmės tėra migraciją paskatinantis veiksnys, kas iš esmės neleistų ekologinės

migracijos laikyti atskira migracijos rūšimi. Esminis momentas - toje pačioje ataskaitoje ekologinė migracija pristatoma ir kaip teigiamas pasėkmes atnešantis fenomenas, ir eliminuojamas pats ekologinės migracijos konceptas. Toks rėminimas galėtų paaiškinti, kodėl vis dar neturime oficialaus ekologinės migracijos apibrėžimo - sutarus dėl jo, ekologinė migracija taptų problema, kurią reikėtų pripažinti tarptautiniu lygmeniu.

Šis bakalauro darbas leidžia dar aiškiau suvokti ekologinės migracijos supratimo lauką. Tyrimo rezultatai skatina svarstyti, kaip ekologinė migracija bus suvokiama ateityje, turint omenyje, kad būsimos ataskaitos ir tyrumai apims ir 2015-tųjų pabėgėlių krizę ir 2020-tųjų beprecedentę situaciją dėl COVID-19. Kita galima kryptis tolimesniems tyrimams yra atitinkamo rėminimo pasekmės kuriamoje klimato politikoje, aiškinantis, kaip tam tikras rėminimas daro įtaką politiniams sprendimams.

Literatūros sąrašas

1. 1951 m. liepos 28d. Ženevos Konvencija dėl pabėgėlių statuso // *Valstybės žinios*, 1997-02-07, Nr. 12-227.
2. Berglund, Moa, Refugees, Migrants or Displaced People?: A framing analysis of EU and UN problem definitions and advocated solutions in the debate on climate change induced displacement. Bakalauro darbas, Uppsala Universitet, 2019.
3. Cooper, Jessica B. "Environmental refugees: Meeting the requirements of the refugee definition." *NYU Envtl. LJ* 6 (1997): 480.
4. Cypress, Brigitte S. "Rigor or reliability and validity in qualitative research: Perspectives, strategies, reconceptualization, and recommendations." *Dimensions of Critical Care Nursing*, 36.4, 2017, 253-263.
5. Chong, Dennis, James N. Druckman, „Framing theory.“ *Annual Review of Political Science*, 2007, 10, 103-126.
6. Entman, Robert M. "Framing: Toward clarification of a fractured paradigm." *Journal of communication* 43 (4) , 1993, 51-58.
7. Entman, Robert M., *Projections of power: Framing news, public opinion and U.S. foreign policy.*“ University of Chicago Press, 2004.
8. Faist, Thomas, and Jeanette Schade, *Disentangling migration and climate change*. Springer, 2013.
9. Flick, Uwe, Ernst von Kardoff, and Ines Steinke, *A companion to qualitative research*. Sage, 2004.
10. Hulme, Mike, and Martin Mahony. "Climate change: What do we know about the IPCC?." *Progress in Physical Geography* 34(5), 2010, 705-718.

11. Hsieh, Hsiu-Fang ir Sarah E. Shannon. "Three approaches to qualitative content analysis." *Qualitative health research* 15(9), 2005, 1277-1288.
12. International Organisation of Migration. Note, Discussion. "Migration and the Environment." Ninety-Fourth Session 1, 2007.
13. IPCC, Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovern- mental Panel on Climate Change [Stocker, T.F., D. Qin, G.-K. Plattner, M. Tignor, S.K. Allen, J. Boschung, A. Nauels, Y. Xia, V. Bex and P.M. Midgley (eds.)]. 2013, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.
14. IPCC, Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change; [Field, C.B., V.R. Barros, D.J. Dokken, K.J. Mach, M.D. Mastrandrea, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. MacCracken, P.R. Mastrandrea, and L.L. White (eds.)]. 2014, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.
15. IPCC, Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part B: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change; [Field, C.B., V.R. Barros, D.J. Dokken, K.J. Mach, M.D. Mastrandrea, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. MacCracken, P.R. Mastrandrea, and L.L. White (eds.)]. 2014, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.
16. IPCC, Climate Change 2014: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Edenhofer, O., R. Pichs-Madruga, Y. Sokona, E. Farahani, S. Kadner, K. Seyboth, A. Adler, I. Baum, S. Brunner, P. Eickemeier, B. Kriemann, J. Savolainen, S. Schlömer, C. von Stechow, T. Zwickel and J.C. Minx (eds.)]. 2014, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.

17. IPCC, Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, R.K. Pachauri and L.A. Meyer (eds.)]. 2014, IPCC, Geneva, Switzerland.
18. IPCC, "Climate Change 1995. Impacts, Adaptations and Mitigation of Climate Change: Scientific-Technical Analyses". Cambridge University Press, 1995.
19. IPCC, "Climate Change 2001. Impacts, Adaptation and Vulnerability" Cambridge University Press, 2001.
20. IPCC, "Climate Change. The 1990 and 1992 IPCC Assesements". Kanada, 1992.
21. IPCC, "Climate Change. The IPCC Impacts Assesement". Australija, Australian Government Publishing Service, 1990.
22. IPCC, "Climate Change. The IPCC Response Strategies". Vašingtonas, Island Press, 1990.
23. IPCC, "Climate Change. The IPCC Scientific Assesement". Cambridge University Press, 1990.
24. IPCC, "Climate Change. The Supplementary Report to The IPCC Impacts Assesement". Australija, Australian Government Publishing Service, 1992.
25. IPCC, "IPCC Second Assesement Climate Change 1995", 1995.
26. IPCC, Regional Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Barros, V.R., C.B. Field, D.J. Dokken, M.D. Mastrandrea, K.J. Mach, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. MacCracken, P.R. Mastrandrea, and L.L. White (eds.)]. 2014, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.
27. Johnson, Laura Story. "Environment, Security and Environmental Refugees." *J. Animal & Envntl. L.* ,1, 2009.

28. Marshall, Nicole. "Politicizing Environmental Displacement: A Four-Category Approach to Defining Environmentally Displaced People." *Refugee Review: Reconceptualizing Refugees and Forced Migration in the 21st Century*, 2.1, 2015, 96-112.
29. Pachauri, Rajendra K. "Climate change and its implications for development: the role of IPCC assessments." 2004.
30. Ransan-Cooper, Hedda, et al. "Being (s) framed: The means and ends of framing environmental migrants." *Global Environmental Change* 35, 2015.
31. The Intergovernmental Panel on Climate Change <<https://www.ipcc.ch/about/>>
32. Toft Rud, Ane Louise, „From climate refugees to economic migrants-EU’s discursive framing of climate-induced migration and displacement.” Magistro darbas, NTNU, 2018.
33. UNHCR, „Emergency Handbook” <<https://emergency.unhcr.org/entry/44937/migrant-definition>>

Priedas nr. 1

Rėmų pasiskirstymas pagal IPCC Vertinimo Ataskaitas

Rėmai	Pirmoji Vertinimo Ataskaita ir papildančios ataskaitos	Antroji Vertinimo Ataskaita	Trečioji Vertinimo Ataskaita	Ketvirtoji Vertinimo Ataskaita	Penktoji Vertinimo Ataskaita
Aukos	1	Nerasta	Nerasta	Nerasta	Nerasta
Grėsmės saugumui	3	1	2	Nerasta	4
Adaptyvaus Agento	Nerasta	Nerasta	Nerasta	Nerasta	6
Politinio subjekto	Nerasta	Nerasta	Nerasta	Nerasta	1
Grėsmės sveikatai	4	2	2	2	1
Ekonominės naštos	Nerasta	3	1	Nerasta	1
Kompleksinė s problemas dalis	Nerasta	Nerasta	Nerasta	1	9
Našta miestams	Nerasta	Nerasta	Nerasta	2	Nerasta

Summary

Framing environmental migration: the case of IPCC

The definition of environmental migration is yet to be agreed upon, still some information about it is issued by IPCC in their Assessment Reports. The Assessment Reports are created to provide policy makers with information about climate change, therefore creating a form of understanding about environmental migration. Considering the impacts of mentioned information it is thus crucial to recognize the IPCC's framing of environmental migration. Existing studies on IPCC's framing of environmental migration cover the topic only partially, leaving some of the nuances unidentified, hence this thesis seeks to supplement existing studies by asking how the IPCC Assessment Reports frame environmental migration in the period of 1990-2019?

The purpose of this thesis is to examine the framing of environmental migration throughout all available IPCC Assessment Reports. For that reason, the research objects of this thesis are five Assessment Reports and 1992 Supplementary Reports. To achieve the aim of this thesis 5 tasks will be carried out:

1. The main criteria to recognize frames will be identified based on framing theory, existing frames of environmental migration will be taken into account as well;
2. The thesis will present qualitative content analysis (conventional and direct) which will be used as main tools for the analysis;
3. The IPCC Assessment Reports will be analyzed through direct content analysis to sort out parts of the text that are framed under the existing environmental migration frames;
4. The remaining parts will be analysed with conventional content analysis to identify their frames;
5. The framing of environmental migration in IPCC Assessment Reports will be evaluated;

Resulting from completing the tasks, 8 frames have been found to prevail in IPCC Assessment Reports: victims, security threats, adaptive agents, political subjects, health hazards, economic burdens, city overloads and complex migrants. The main findings are the following.

First, the research has provided an insight that the framing of environmental migration has never been homogeneous. Each Assessment Report has shown to apply at least three types of frames. The greatest amount of types of framings can be found in the latest report (6 out of 8). It has made clear that the IPCC is lacking a sense of unity considering their position on discussed topic.

The results call for a ponder whether the variety of frames appears due to the lack of an official definition.

Second, taking the results into account it is obvious that security threat and health hazard framings are of utmost importance. Said framings suggest that environmental migrants could be the cause of conflicts (raising from a lack of resources or ethnic disagreements) or a burden for medical institutions and a source of infectious diseases. Therefore an assumption can be made that in such a way it is aimed to localise the problem of environmental migration and to prevent it from spreading.

Third, it is clear from the results of the research that the last Assessment Report differs from the others, since the dominant frames in it are adaptive agent and complex migrant. The frame of adaptive agent can be undertoned as an aim to identify environmental migration as a positive migration strategy. Meanwhile, the framing of complex migrant could be interpreted as an intention to dismantle the concept by pointing out that climate change cannot be identified as a single reason to migrate, therefore environmental migration can not be differentiated from other types of migration. The crucial moment here is that environmental migration can be interpreted to be a positive outcome and to not exist at all in the same report. Thus, this type of framing can provide an explanation on why the international law lacks a legal definition of environmental migration, because agreeing on it would position environmental migration as a problem that ought to be identified on an international level.

The study leads to a wider understanding of environmental migration. The conclusions that are drawn encourage to continue the research on understanding the concept of environmental migration in the future, considering that the research conducted will include the refugee crisis of 2015 and the unprecedented situation caused by COVID-19. Additional research can be done on evaluating how the framing of environmental migration reflects on policy making.